

Danske Regioner

Dato: 18. februar 2021

Regional opbakning til fokus på klimatilpasning

Region Hovedstadens Miljø- og Klimaudvalg har drøftet en evt. styrket regional rolle i klimatilpasning.

I den anledning, vil vi gerne vise vores opbakning og støtte til Danske Regioners interessevaretagelse på klimatilpasning og supplere med input fra Region Hovedstaden.

Der er tre punkter, som vi finder vigtige og som er uddybet nedenfor:

- 1. Vand kender ingen grænser,*
- 2. Lovgivning og finansiering og*
- 3. Det regionale niveau - Regionerne kan sikre flyvehøjde og skala.*

1. Vand kender ingen grænser

Vi er enige i, at regionale udfordringer kræver regionale løsninger!

Hvis vi skal i mål med klimatilpasningsindsatsen i Danmark, er der behov for at udarbejde regionale klimatilpasningsplaner. De skal særligt tage hånd om de tværgående vandudfordringer - sammenhængende kyststrækninger og vandoplande. Der er behov for en samlande aktør, der kan sikre at vi kommer fra plan til handling hvor der tænkes på tværs af både kommunegrænser og siloer. Og det er vigtigt, at der kan tages de politiske beslutninger - frakoblet de lokale egeninteresser. Klimatilpasning er en kompleks opgave, som kalder på komplekse løsninger. Den kompleksitet er regionerne vant til at håndtere. Vi er vant til at agere i en kompleks verden. Det gælder vores trafikbestilling, råstoffer, sikring af rent drikkevand. Derfor er det naturligt, at regionerne også varetager klimatilpasning på tværs af kommunale grænser.

EN DEL AF

**GREATER
CoPENHAGEN**

Behov for regional klimatilpasningsplan på sammenhængende kyststrækninger:

Region Hovedstaden har været med til at finansiere rapporten "Stormflod og havvandsstigninger", som giver et overblik over hovedstadsområdet behov for beskyttelse mod stormflod og havvandsstigninger i det sydlige Øresund. Projektet har blandt andet vist, at stormflod og havvandsstigninger vil forårsage skader for 22 milliarder kroner i hovedstadsområdet, hvis kysten ikke beskyttes samlet på tværs af områdets kystkommuner. På trods af rapportens klare konklusioner, er der ikke taget initiativ til en samlet beskyttelse. Kommunerne opererer med et meget forskelligt sikringsniveau (kote 2,8 i Greve og kote 5,8 i Hvidovre). Hvidovre og Københavns kommuner samarbejder, mens resten af kommunerne er overladt til sig selv.

Set fra Region Hovedstaden er det en udfordring, fordi der er store værdier centreret i Københavnsområdet, som vil forsvinde/blive påvirket. Desuden kritisk infrastruktur som både metro og lufthavn, som forventes at blive sat ud af spillet i en årrække ved en stormflod.

Kystbeskyttelsesloven blev ændret i 2019. Myndighedsopgaven gik fra stat til kommuner. Formålet med lovændringen var bl.a. at sikre mere effektiv og sammenhængende kystbeskyttelse. Af aftaleteksten (Stemmeaftale 17.12.2019) fremgår det:

"En af de mest effektive kystbeskyttelsesmodeller til at modgå fremtidens mere voldsomme vejr er de såkaldte kommunale fællesprojekter efter kystbeskyttelseslovens kapitel 1a. Kommunale fællesprojekter er større kystbeskyttelsesprojekter, der gennemføres for en længere kyststrækning i et samarbejde mellem berørte grundejere og den eller de lokale kommuner. Disse projekter udformes og finansieres ofte i samarbejde imellem en eller flere kommuner og grundejere, hvorved man effektivt etablerer en kystbeskyttelsesforanstaltning over en længere strækning".

Siden loven blev ændret, er der ikke gennemført ét sammenhængende, tværkommunalt kystbeskyttelsesprojekt. Nordkystens Fremtid (som Region Hovedstaden har støttet) bliver nok det første. Der er givet 154 enkelttilladelser og tilladelser til 7 kommunale fællesprojektet (som dækker over, at mere end én grundejer er med – men ikke over kommunegrænser).

Behov for regional klimatilpasningsplan i sammenhængende vandområder:

Det samlede opland til Værebros Å strækker sig over otte kommuner. Igennem en årrække har der været udfordringer med vandføringen i åen, som i perioder har betydet store oversvømmelser af arealer i Egedal Kommune og Roskilde Kommune. Vandløb fungerer naturligt som afleder af regn- og grundvand, men tiltagende byudvikling med befæstning af arealer, har gjort behovet for afledning større, uden at der nødvendigvis er gjort tiltag for at imødekomme det stigende behov for afvanding. Det kan f.eks. i nogle tilfælde være en tendens, at bebyggelsen på flere af de opstrøms beliggende arealer bliver stadig tættere og et stadig større areal bliver befæstet i takt med byudviklingen. På samme tid separatkloakeres der, for at aflaste renseanlæggene, og regnvand ledes direkte til recipient. I tillæg til byudviklingen kommer forandringerne i klimaet, som i de kommende år vil medføre øgede nedbørsmængder, sandsynligvis i afkortede tidsrum.

Udledning af vand fra Værebro Å til Roskilde Fjord bliver i perioder forhindret grundet høj vandstand i Roskilde Fjord. Vandmodstanden sænker udløbshastigheden og dermed også vandføringsevnen på vandløbets flade strækning, hvilket kan medføre at oversvømmelsernes omfang forøges.

Selv om der er godt samarbejde mellem de otte kommuner og forsyningerne i området, er der stadig ikke fundet en fælles løsning. Der er ikke politisk enighed om problemets omfang og hvem der evt. skal bidrage til at betale for det. Region Hovedstaden har været med til at udarbejde skitser til flere løsningsforslag, men der kan ikke opnås enighed til et fælles initiativ.

2. Lovgivning og finansiering

Hvem skal bestemme? Og hvem skal betale? To helt centrale udfordringer i klimatilpasning. Regeringen anerkender, at det er en udfordring, som skal analyseres i forbindelse med den nationale klimatilpasningsplan. Og det er rigtig godt.

I Region Hovedstaden er det nogle af de elementer, som undersøges i partnerskabet "Klimatilpasning på tværs" (Regionalt initieret projekt). En af konklusionerne er, at oven er helt hen i vejret ift. at finansiere klimatilpasningsprojekter.

Fra Region Hovedstaden stiller vi meget gerne den øvrige viden fra projektet til rådighed for Danske regioners arbejde.

Forskere fra bl.a. Københavns Universitet undersøger om den nuværende lovgivning er tilstrækkelig og hvordan man kan finde nye måder at finansiere klimatilpasningsprojekter på. Den første rapport er offentliggjort. Rapporten giver et overblik over bidragsmodeller, der fortæller, hvem der skal være med til at betale for klimatilpasningsløsninger og illustrerer, hvor kompliceret lovgivningen egentlig er.

Fra projektbeskrivelsen – "Klimatilpasning på tværs":

Skaderne efter klimahændelser koster borgerne og samfundet milliarder af kroner, og der er behov for tilpasning til et ændret klimas havstigninger, stærkere storme, kraftigere nedbør og tørke. I de kommende år skal der investeres massivt i klimatilpasningsløsninger. Men mange projekter strandede, fordi der ikke kan opnås enighed om, hvem der skal betale for løsningen og hvordan den kan finansieres. Desuden kræver håndtering af ændrede vandmængder samarbejde på tværs mellem myndigheder og andre nøgleaktører.

På denne baggrund er formålet med projektet at udvikle samarbejdet på tværs i relation til vandoplande og større, sammenhængende kyststrækninger, med henblik på at styrke klimatilpasningen. Det er afgørende, at der i projektet dannes ny viden og erfaringer, som kan hjælpe kommunerne videre i arbejdet med klimatilpasning.

Projektet er bygget op om to case-områder; det samlede opland til Værebro Å (vandopland) og den sydlige Øresundskyst (kyststrækning), der begge går på tværs af flere kommuner. I begge case-områder vil projektet bidrage med løsninger inden for fire

tværgående temaer; bidragsmodeller, finansieringsmodeller, samarbejde på tværs og interessentinddragelse.

For både kyst- og vandløbsstrækninger gælder det, at administrative grænser og økonomi ofte begrænser muligheden for at gennemføre helhedsorienterede klimatilpasningsløsninger. For at sikre en helhedsorienteret klimatilpasning ift. vandhåndtering i fremtiden, er der på både kyst- og vandløbsområdet brug for konkrete værktøjer eller evt. en drejebog for, hvordan klimatilpasning på tværs af administrative grænser bedst koordineres og hvordan udgifterne til indsatserne bedst fordeles.

3. Det regionale niveau - Regionerne kan sikre flyvehøjde og skala

Konferencen "Vandet kommer" af Danske Regioner, Concito og den Hollandske ambassade d. 11. februar 2021, omhandlede udfordringerne med klimatilpasning. De hollandske erfaringer viser, at den enkelte grundejer eller den enkelte kommune ikke kan klare denne opgave alene. Den kræver et tæt samarbejde og partnerskab mellem alle aktører og en robust organisering, der følger vandets geografi.

Miljøministeren deltog på konferencen, og fremhævede at udgangspunktet med klimatilpasning (via de kommende klimahandlingsplaner), vil være hele vandsystemer fra kilde til kyst – i et tæt samarbejde på tværs af myndigheder, sektorer og eksperter.

Regionerne kan være den aktør, der samler opgaven i hele vandoplande og langs hele kyststrækninger og netop kan sikre et tæt og stærkt samarbejde på tværs af mange parter.

Opgaven med klimatilpasning er fragmenteret ikke blot i kommunalt regi men også i statsligt. Mange af rammerne for klimatilpasning fastlægges i andre ministerier end i Miljøministeriet – særligt i Planloven og i Vandsektorloven. Samtidig influere en fastlåst sektoropdeling også på opgaven med klimatilpasning, da vandsektorloven definerer hvilke klimatilpasningstiltag forsyningsselskaberne kan betale for og hvordan. Men i takt med at forsyningsselskaberne konsoliderer sig i større geografiske områder, arbejder de i stigende grad på tværs af kommunegrænserne. Det kræver myndigheder, der kan matche dem på kompetencer og geografi. En myndighed der sikrer, at indsatsen med klimatilpasning sker i det geografiske område, hvor det samfundsøkonomisk bør prioriteres - og ikke kun i et område der aktuelt er udsat for ekstremvejrshændelse og efterfølgende bevillinger, eller hvor der er størst behov for renovering af vandforsyningsrør. Den demokratiske proces og prioritering bør sikres, så planlægning foregår med omtanke for fremtidens generationer i hele regionen og på tværs af kommunale skel.

Regionerne har allerede erfaring med forskellige projekter om klimatilpasning, men uden formelle rammer og dermed muligheder for at bidrage til denne vigtige dagsorden, for at sikre en langsigtet sammenhæng mellem arealplanlægning og de uundgåelige klimaforandringer.

Råstofplanlægning er placeret på det regionale niveau, og handler netop om arealplanlægning og strategisk miljøvurdering. Et område som ofte leder til store protester

fra de berørte parter. Det kan også være tilfældet for klimatilpasning, da vi står overfor mange udfordringer og upopulære valg, der skal træffes. Samtidig betyder den store befolkningstæthed, antallet af kommuner og det enorme værditab pga. infrastrukturudfordringerne og ejendomsværdierne, at handlingsrummet måske er mindre og mere konfliktfyldt i Region Hovedstaden i forhold til resten af landet.

Samfundsøkonomisk kan det i nogle sammenhænge være mere fordelagtigt med f.eks. en tilbagerækningsstrategi. Det er sjældent, at en kommune/byråd går ind i dette løsningsrum, da det kan være en upopulær beslutning på lokal skala. Regionen er en uafhængig part, der kan se problemer og løsninger i et helikopterperspektiv og arbejde med/på løsninger på tværs af kommunegrænser (armslængdeprincip). Regionerne er store nok til at kunne arbejde helhedsorienteret og tæt nok på til at fokusere indsatsen og få ting til at ske - tage ansvar og samordne indsatserne, selvom det kan være upopulære beslutninger.

Vi er enig i, at regionerne gerne vil stå for den sammenhængende indsats i klimatilpasningen. En indsats der kan tilgodese hele landet på tværs af land og by – og vi er parat til at tage handsken op for at styrke fælles indsatser og videndeling på tværs.

Med venlig hilsen

Kim Rockhill

På vegne af miljø- og klimaudvalget i Region Hovedstaden